

kárban mindenki bízik, csak ő nem bízik senkiben. A tagokat szemtől-szembe a sárga földig pocskondiázza, a közönség előtt égigmagasztalja és dicséri. Ő a mindenki barátja, mindenek titkának letéteményese, aki ezekkel a titkokkal alkalomadtán nagyon ügyesen tud élni. Ha a színház jól megy, abból magának erkölcsi tőkét kovácsol, ha baj van, mindenki az oka, csak ő nem.

Szinházi törvényszék. Az az intézmény, mely a fegyelmi vétségeket megbünteti. Minden színházi évad kezdetén a társulat szavazás útján választja bíráit, az elnököt pedig időről-időre az igazgató jelöli ki. Rendszerint a hó közepén ül össze a színházi törvényszék, mely az elnökkel együtt három tagból áll. Ezek közül egy vezeti a jegyzőkönyvet is. (Ítéletük ellen az öttagú bírósághoz fellebbezhet a vádlott. Vidéken az ötös bíróság döntése ellen még a központi tanácsnál kereshet jogorvoslást a színész.) A vádat a rendező, illetve ügyelő képviseli, de sokszor előfordul, hogy az igazgató is vádat emel valamelyik tagja ellen. Az összes felek meghallgatása után a bíróság zárt értekezleten dönt; ítéletét az arra szolgáló törvényszéki jegyzőkönyvbe írja, melybe az érdekeltek bármikor bepillantást nyerhetnek. A fővárosban a „Budapesti Színészek Szövetsége” karöltve a „Szinigazgatók Szövetségé”-vel állapította meg azokat a paragrafusokat, melyek szerint a bíróság kimondja a büntetést. Vidéken az Országos Színészegyesület törvényei irányadók. A büntetés leg súlyosabb esetben a színháztól való elbocsátásra szólhat, egyébként pedig a fizetés bizonyos százalékának színházi törvény által előírt levonását, elvesztését jelenti. Az Országos Színészegyesület tagjai peres ügyvel világi bírósághoz csak akkor fordulhatnak, ha ezt az egyesület tanácsa megengedi. Gyakrabban előforduló vétségek: a próbáról való lekésés, hanyag működés, szerep nem-tudás; ritka eset, de leg súlyosabb büntetést von maga után, ha valaki az előadásról lekésik vagy lemarad. A büntetéspénzeket a színésznyugdíjalap javára fordítják. Az első színházi törvényeket 1792-ben állapí-

tották meg a pest-budai magyar játszótársaság számára, melyek 24 §-ból álltak. Az Orsz. Színészegyesület törvényei megjelentek 1884 márc. közepén. Áll 34 sűrűn írott oldalból és 150-nél több §-t tartalmaz. (V. ö. Játék-Szin Regulái. Játzó személyek kötelességei. Játzó személyek törvényes cikkelye.)

Szinházi tröszt, (trust, ang.) — több színházi vállalatnak vagy színháznak gazdaságilag közös vezetés alá való tömörülése. Célja a szabad verseny kiküszöbölése, a színházi műsorok koncentrált irányítása, a helyárok, írói és színészi fizetések közös szabályozása, mérseklése. Miután takarekossági és gazdasági szempontjaival mindig a személyzet redukálására, minél teljesebb kihasználására és a kiadások és fizetések mérséklésére törekszik és nagy hatalmával erre képes is, ép ezért a színészek szempontjából nem kívánatos alakulatok, amint-hogy a színészetnél is csak a szabad verseny teremthet egészséges állapotokat, úgy a színészek, mint a közönség szempontjából. Hazája Amerika. Nálunk a megszűnt Unió színházüzemi és színházépítő r. t. (L. o.) tekinthető ilyeszerű alakulatnak és Ben Brumenthal amerikai ízü kísérletezése említendő.

Szinházi ügynökség. (Lásd: Irodalmi ügynökség.)

Szinházi választott-bíróság szüksége akkor forog fenn, ha a színész igazgatójával szemben szerződés-szegést követ el. Ilyen esetben a választott-bíróság feladata megállapítani a szerződésszegés jogos v. jogtalan álláspontját. A színházi v. b. határozatának köteles magát mindkét fél alávetni.

Szinházi városnak általában az olyan várost szokták színészi körökben nevezni, amelynek jó színházi közönsége van. Sok olyan város létezik, ahol a színészet nem tudott boldogulni, míg nem akadt olyan igazgató, aki a közöny jégpáncélját megtörve, közönséget tudott teremteni előadásai-val s az eddig rossz helynek ismert városból „színházi várost” nem teremtett. Ilyen pl. Kispeszt, hol többször próbálkoztak közönséget te-